

БЕДИК ИДЕГЕЛ

чылары, дуржулгалык хоочун эш-өөрүнүн дуады деп чүгөнү ам эки билди мен. Ынтыгай механик Охмин, бригадирим Оядулов мээң мергендиги слесарь болурумга дына дуалаан, мергендил талазын башкыларым-даа олар — деп, Анатолий Алдын-Куякович чугаалап олурар.

Ат-алдары төлөптү күш ажалдык чедип алар болгай. Чыл келген тудум Анатолийни мергендик белин, акылчыны хыянты эгелээ. Кызымаа-биле эш-өөрүнө «эр-хей кижилер болгай» дигипти эгелээ. Дөрт чыл бурунчаар ол бөдүрү рудадан даг-дүг болбаадырадыр пектин №3 ээчезиниң дежурный электрослесары апарган. Оң ажалдап турар үезинде дериг-херекселдерге үрелишкенин, турушкунар шүүт болбас дize, хөөрдөй болбас. Харысгалыгы болурга ын-

дыг, ээлчегин хүлээп алган соонда, Анатолий Алдын-Куякович дериг-херекселдерини кырынга-ла баар, сагышка чептес, хензи-ле чүгө бар болса, баш узур чыйлатпаан соонда, ооктур-гаваас, Чаңгыс кижиниң ажалындан хой-ле жүүдөр ха-мааржыр деп чүгө ол-дур. Ээлчегде эш-өөрүнүн бөтүр-ленин чедип алыр деп чүгө ындыг-ла айыр эвес дээрин билдингир. Анатолий Алдын-Куякович Хертек ону чедип алган.

Цехтин комсомолчулары-ның бир хурамында Анатолий Хертектин акылчыны дуржулгалык эске чептерге, бригадаларга тардырын ду-гуржуп, шиптир хүлээп алган. «Ажылымда онзагы чакыт чүү боор, чакытс эдечегде эштерим — Б. Оор-жак, К. Хертек, Э. Ооржак суугар кады-ла ажалдап турар бо-ла бис» деп чоруй,

Анатолий Хертек эш-өөрүнүн аңаа бо хире улут бузурелди көргүсөниңге кайчаар-даа алажак өөрчү турарын чамырбады.

— Ачам дарган, алам ба-за бөдүүн ажалчыны, ам ка-зымаа-даа пенсияда. Меңээ, бөдүүн ажалчыны кижиге бо хире улут бузурелди көртү-дүп, күрүениң дээрди ор-ганинның төлөөзинде депши-дип турарында бүтү сепкил-сакыжымын ханызындан өөрүп четтиргенини илере-дир мен — деп, ол чугаала-ды.

Анатолий Алдын-Куя-кович Хертек анык, чаа-ла 26 харлыг, үш оолдуң ада-мы. Бо хире анык, бөдүүн шипти кижилерин СССР-иниң Дээди Советиниң депу-тадынын кандидатында деп-шинип турары — бистин со-вет демократияны амыды-ралда херек кырында бот-талып турарының херечиз-дир.

А. БЕГЗИН.ООЛ.

Анатолий Алдын-Куякович

СЭКП ТН-ның декабрь (1983 ч.) Пленумунун шиптирлерин—амыдыралга

ХҮННҮҢ ЧУГУЛА АЙТЫРЫ

СЭКП-ниң XXVI съездининиң, партия Төп Комитетиниң оң дараалындагы Пленумунун шиптирлерин болгаш партияның XIX об-ласть конференциянының донтаалын амыдыралга бот-тандыра дээр Варыш-Хем-чик районунуң көдөз ишчиле-рин ажалдап турарлар. Он бирги беш чылдың эрткен үш чылдында олар багыт алган. Күрүнүгө эът, сүт, дүк садырыны үш чыл пла-нын ажалгайлар ажал-күткөс.

1983-1984 чылдарың мал кыштагылаашканын ортай-ластыр эрткен дээр чогуур хемчеглерин СЭКП райком, партия организацияны ал турарында кыштагылаашкы-ның байдалы багыт эвес. Хой токуп турар, нинтиң-биле тээрби дөрт мүн хойнуң он мүн ажалы олдай, оң чаш толу мейд алданып. Та-рүүр 170 хой кодагында 380 сакмачыны быжыглай. Малчынырыс сугун 23 авто-машына үзүткөп чок чедирип турар. Сүт-бараан Фермазы-да мал чени белеткээр 5 цех бар.

Мал кыштагылаашканын организация эрттерип со-рулга-биле райтүскүмүнү дарагы баштаан он кийи составтыг штабты тургускан. Оң кийи тургускан ажал-күткөс. Районун 14 ажаллаа быжыглай. Штаб ай бурузунуң 3 болган 17 хүнеринде чырыска-жалын түдөп, харысгал-галыг эштериниң информация-ларын дыңаарып чуруй-чуткан. Четтестерни эдерин-ге практиктиг дүзү чедирер-ге 6-7 кижиле составтыг комплекстип бөлүтүрин тур-гускан. Штаб хурадаларың малчынырың амыдырал-чуртталгазын, аш-чөм болгаш үлөтүр барааның-биле хандырылганын, кү-жү кошнаан Малдарын

ажалда, чөмгерилгенин дугайында болгаш өскө-даа айтырылганын чугаалайып, бында четтестерни эдериниң талазы-биле тодаргай хем-чегерин алган.

Совхозтарның партия к-жигүсөрин, специалисттерин, активтерин, агитквирти-рларын малчынар кодагы-рында быжыглаан, олар ра-йон шипти-биле бир дейнип ажалдап турар. Агитквир-тирлерин чуртталгалары-нда багытталган кодагы-рында багытталган малчы-нарга шөф дузасын чедирер эки чачыл болу берген. Кайса-ларын селээр, чугайлар, көржөкчүн хоорар болгаш өс-ке-даа ажалгыч ажалды кы-лып турар. «Шенкээр» со-вхозун Ажалгыч салбырын-да партия организация бо ажалды өңи организациян. Малчынырың экономика-ти өөрдөгүсүн, совхозтарда үзүтүлүшкенин чок эрти-рип турар.

Мал ажалында харысгал-галыг үе — хой оодаашкы-нын организация эрттерип дээр совхозтарда партия, профсоюз организацияла-ры кадарчыларын, сакман-чыларын ортузунда соци-алист чарышты организа-таан, мурнаачыларын илере-дир, шипти-мактарының хемчеглерин ажалды кы-лап, ону ботталдырып эте-лей берген. Районун 14 ажаллаа быжыглай. Штаб ай бурузунуң 3 болган 17 хүнеринде чырыска-жалын түдөп, харысгал-галыг эштериниң информация-ларын дыңаарып чуруй-чуткан. Четтестерни эдерин-ге практиктиг дүзү чедирер-ге 6-7 кижиле составтыг комплекстип бөлүтүрин тур-гускан. Штаб хурадаларың малчынырың амыдырал-чуртталгазын, аш-чөм болгаш үлөтүр барааның-биле хандырылганын, кү-жү кошнаан Малдарын

үлөтүр наттыжымынның-ның организацияларын нин-тиң малын кыштап хур ажал-рар дээр ажалдап турарлар. Сүт-бараан фермаларында механизирленип, мал чени-ри белеткээр техниканы үрелишкенин чок, бугуручу-ры-биле районун «Сельхоз-техника» каттыжымын хайлаабында алган.

Чамдык кыдынын турар ажалды-биле чөмгөшүр мал кыштагылаашкында четтестер бар, ону эди-адымын, хемчеглерин СЭКП райком, район шта-бы, партия организацияларын ап келген. Ылангы район-нуң херекселчилер нинти-ле-риниң автомагистиниң четтес ажалының дугайында хомудалар кээр турар. Олар кадарчыларга ховар барып, чугула херекселди-баранын өй-шаанда са-дыглайып келгенинде мал-чынар ырак суурларга баар учурга таваржы бээр. Зоотехниктерин, мал ам-чилерин, бригадирлерин ажалында эс-харысгалга чо-гундан шээр малдык чам-дык аарылар тыптып ке-дери, ара салыр муртары-ам-даа бар болуп турары-чептес. Нинтиң малчыны-оолу, аш-чөм чылдагыла-нар-биле эдерин хой болуп артышкан. Район эрткен чылын бүтү малдык 13 ху-ах хораткан. Эңке хой малды «Хемчик», «Шен-кээр» совхозтар чидирген. Ол болза ында партия ор-ганизацияларын, дирекция-ларын, специалисттерин малдын баш сайын өстүрер, продуктулук чорун беддер дээр ап чорудуп турар хем-чегерин кошкан болуп тура-рында болган. Ылангы малчынырың харысгал-га, күш-ажалдын сагыла-чурму кошкан, малдарын ажалда, чөмгерилген чө-тес, сийг, сийс, сийж

өзөш болуп турар. Сүт-бараан фермалары өрткөн чылдын декабрында четтес ажалда, тодаргай-лаарга, сүт савлаанын 600 килограмм кудулатын. Оң чылдагы ажалды орта-механизирленип, чөмгөшүр ажалда, сакылга-чурму-мунун кошнаандан, ажалда, чөмгерилгенин четтези-ден, чамдык сакылчарын оонашкан ажалына хары-сгалга чогуңдан, зоотехни-тиг ажалдык кошнаандан болган.

СЭКП ТН-ның декабрь Пленумунун шиптирлерин-де, эш Ю. В. Андроповтун Пленумга чуга азында, партияның XIX область конференциянының докта-лында ажалтан сорул-галарын күтсөдир улут болгаш харысгал алы-а ажаллар районунуң көдөз ишчилериниң мурнаада сал-дырган. Ону күтсөдир-биле 1984 чылдың бедиткен со-циалист хүлээлгелерин ра-йонун ажал-ишчилер ал-ган. Ында мал болгаш чөм ажалының ажалынын, күш-ажалдын бугуручулукун ке-дери, продукцияны бөт-үзөрин чидегерин, күш-ажалдын сагыла-чурму ажалда хемчеглерин ажалтаан. Ажалда хемчеглерин ажалтаан. Ажалда хемчеглерин ажалтаан. Ажалда хемчеглерин ажалтаан.

Д. СААЯ. Барыш-Хемчик райкомунуң көдөз ажал-агы кидизиниң эргелекчи-зи.

АНЫЯКТАРЫНЫҢ ҮЛҮҮ

Партияның XXVI съезди-ниниң болгаш СЭКП Төп Комитетиниң оң соонда болуп эрткен Пленумна-ры. ВЛКСМ-ниң XIX съез-диниң шиптирлерин бол-гаш чуртталга ажалдык бо-лгаш ажалдык чорудуп кел-ген.

Он бирги беш чылдың үшкү чылының түнелин-биле район күрүнө эът садыры-ның планын 107, дүктү 116 хуу, сүтү барыш ийи натап ажал күтсөдир. Мадаа ра-йонда комсомолчу аныяктар бригадаларының кирген үлүз эвээш эвес дээрин чу-гаажок.

«Мал ажалы — аныяктар-ның шалычы фронтун» деп ажалгыч-биле ВЛКСМ райком ажал-агыларда комсомол организациялары-биле харысгалы улам күш-тедирип, аныяктар орту-зунга социалист чарышты пропагандалар, ону ажал-херекчиз бу-биле организа-таарыне хемчеглерин ап чорудуп келген.

Он бирги беш чылдың эск чылында Ленинниң комсомолдун 65 чыл оюнга таскааткан аныяктарының социалист чарышын багыт эвес организациян, оң түн-нелин туснай негелдир бузугар үндүргөн бил.

«Мөгөн.Бүрөн» совхозтун аныяк сардын кадарчызы Вячеслав Комбу төртүр 100 баш сарлыкна оонаштыр 83 бызааны база улут мал-дык баш сайын долгуз-биле камгалап алган. №3 брига-даның малчыны Манчын Салчактың көртүтү база-ла

ВЛКСМ райкомунуң удм-тулга, детимчиз-биле мал ажалын моон соңгаар улам сайырадып, аныяктары о-че хаара тудар, өөрдир та-лазын биле организацияг, по-литкиниң илдегилер тодар-гай ажалдырын чорудуп кел-ген.

Он бирги беш чылдың үшкү чылының түнелин-биле район күрүнө эът садыры-ның планын 107, дүктү 116 хуу, сүтү барыш ийи натап ажал күтсөдир. Мадаа ра-йонда комсомолчу аныяктар бригадаларының кирген үлүз эвээш эвес дээрин чу-гаажок.

«Мал ажалы — аныяктар-ның шалычы фронтун» деп ажалгыч-биле ВЛКСМ райком ажал-агыларда комсомол организациялары-биле харысгалы улам күш-тедирип, аныяктар орту-зунга социалист чарышты пропагандалар, ону ажал-херекчиз бу-биле организа-таарыне хемчеглерин ап чорудуп келген.

Он бирги беш чылдың эск чылында Ленинниң комсомолдун 65 чыл оюнга таскааткан аныяктарының социалист чарышын багыт эвес организациян, оң түн-нелин туснай негелдир бузугар үндүргөн бил.

«Мөгөн.Бүрөн» совхозтун аныяк сардын кадарчызы Вячеслав Комбу төртүр 100 баш сарлыкна оонаштыр 83 бызааны база улут мал-дык баш сайын долгуз-биле камгалап алган. №3 брига-даның малчыны Манчын Салчактың көртүтү база-ла

агында СЭКП-ниң 60 чылы аттыг совхозтан. Адамжы Биче-оол, «Мөгөн.Бүрөн» Мөгөн Михаил олар тил-лекчилер кылдыр сакташ, СЭКП-ниң Улус ажал-агы-ның чедикшириниң илдегилерин баар путевка-лар-биле шаңктанган.

Район аныяктарының мас-салыг киржиген-биле мал чени белеткээрлик планын ажал күтсөдир болгаш ажал аныяктарының илдегилерин киржикен демдээр ажал.

Бо хүнерде районунуң малчын кодагында хой оодаашкыны эгелээ. Ол чугула кампанын үезинде ажал-агыларын удурутк-чулары, туснай эртемчилер малчынар болган мал ажалында хаара туттунган аныяктары аразында прак-тиктиг өөрдилгелерин орта-настап, боттуг дузаны че-дирип турар.

Х. ДЕМДЕК. ВЛКСМ Монгун-Тайга райкомунуң бирги се-кретары.

агында СЭКП-ниң 60 чылы аттыг совхозтан. Адамжы Биче-оол, «Мөгөн.Бүрөн» Мөгөн Михаил олар тил-лекчилер кылдыр сакташ, СЭКП-ниң Улус ажал-агы-ның чедикшириниң илдегилерин баар путевка-лар-биле шаңктанган.

Район аныяктарының мас-салыг киржиген-биле мал чени белеткээрлик планын ажал күтсөдир болгаш ажал аныяктарының илдегилерин киржикен демдээр ажал.

Бо хүнерде районунуң малчын кодагында хой оодаашкыны эгелээ. Ол чугула кампанын үезинде ажал-агыларын удурутк-чулары, туснай эртемчилер малчынар болган мал ажалында хаара туттунган аныяктары аразында прак-тиктиг өөрдилгелерин орта-настап, боттуг дузаны че-дирип турар.

Х. ДЕМДЕК. ВЛКСМ Монгун-Тайга райкомунуң бирги се-кретары.

Бир хыналданың түңнели АККАН СҮГ ЭВЕС...

Университетская кудумчу-да №2 бакының 2-ги квартираның шиптөө эвес шиптөө, дааш эвес дааш диниң. Бакының хер-рөөжөн экин хукинда стол артында чүгө бижөөн тоң-нуг херөөжөн кижиниң ча-нында ылгаан, мызының кадында бир-ле чүвени шиптөөдир кыжыткан. А Иосиф Пестов (бакының эр ээи) ол кыжытканганы-дан олурар, турар чер тып-паан дег коридор, зал, өрөөндөр аразында маңаан, эки, бак солгөткөн; холунда бир-ле адыр демгү туткан даштыктангын кирип келген кижиниң дүмчүлүк баарын-га улут чурдууну чайып, дуруучулук кыжынып чоруп тур. Чүвениң умурун оо-жум, тайбын тодаралдып алып дугайында сүмө, сөс оларын кулаанга калаа че-дер.

Херектин умурун тайыл-бырлаадыр. Бакында көл-ген кижилер дээр электри энергияны чарыгалдып хынал чоруп контролерлар-дыр. Пестовтарны кварти-разында электри санакчылы шүүт ажалдаас болган. Ол хирезинде олар чунар-ба-жында, бакында под-валын чедир көлгөн алба-ны ол ийикке алы адал сыл-маан бооп чадаас. Каш шоодой картошкамы доң-маан дээр улут күштүт ийи чылдыкчыны, хаан, дагаа хамаларында адал сады-ларда сатпай турар тускай чылдыр хамаларың кан-дыг-даа чөмгөшөрлөк чөмө салып алган, күрүнүң энергияны бичин даа эге-нир, кыдыр, сепкил чогу-биле, төктүч чидар суг кы-лаштыр, кам-хайра чок чарыдап, оң өрткө-үзөшн төлөөр дээр сагыш-даа чок ажалдап турган-дыр.

Күзүнүн ышпаш ылдыг амыр чүгө мадаа боор. Кон-тролерлар келгеш, ол бүт-тү тодаралдып актыны тур-гускан, чөмгөшөрлөк чөмө ажалдап турган төчтөклөкч

херекселдерин хамырган. Бо таварылгада контролерлар 158 рубльге торгал олар-га, адал удузанып, согар-кагарында чедир кыжынып, «оң мурнуңда база шиф-таан силер, чүгө санакчыны кылып бербээн силер» деп чарыбтынып, улут шиптөө үндүргөн ол. Машина-бал-гатыг, аш-чөм, э-херек-селдер чечир, 5-6 хаванын, 10-20 дагааны азалып, бай-шымыр чурттал оорар хирезинде ажаллап турары электри энергияны нарак ажалтап, оорлап чарыдап, күрүнө когарал чедирип турар бо аныяк кижилерин угаш-кагымыл чөмө-ле деп чүгө илден. Чүгө боттары-нык эрте-ажыкн боодар аныяк-чысек кижилер бо эвес чүгө бот.

Чамгыс ол турган болза канчаар, солдун дамчытыр кой чугаа көдүргөн, херээ бар деп бот? Чугаа ында эвес. Ол чикетки кижилер ийи-чамгыс эвес-тир. Ол ду-галын эрткен субботада «Тыва» коммунерлерниң энергия чарыгалымын кид-изиниң эрттиргени рейдизиниң түнелдерин херечилеп турар. Ол хуй Кизилдин электростанция адалдан башкы учинишкенин ду-жунга чедир олоон камп-ку-дучуларга хыраала чору-далга 30 амык бакылар-чы чуртталгалары электри энергияны оорлап, каянар ажал-биле өскөр ажаллап турары илдеринг болган олар шиптөө-биле 1500 амык рубльге торгалган.

Ол-да Университетская кудумчулук №2 бакында Мезенин дээр чурттал турар. Херекчинин иштинче кирип орувуста коңчут улут сребрегет ил азым дикши шаараткан, бо-ла келди. Бакының херөөжөн ээи нөсүп келгеш, дедир ынай болду. Элээн болганда ээи ынай үзгөчө кирип, бистин көнүгүт хөөн чок уткуду. Көсүп келгеш, дедир ха-лааны чөмө сөзүңгит бол-

ган, ынчангаш контролер бакының электри четижи-нык хамыччалыг көрүп эгеледи. Бакың иштинде се-зинчиг чүгө-даа чок. даш-тын кириген черин хындап. Ында эскертинмес розетка кылдыр эрип каан сыя-нында аман-на көрүп на-дымыс. Чөмө ийи адыр үш-түг резин картыс, провод шойлу берген чыдыр. Ол барза-барза чер-бакың кыл-дыр кудуп турган гараж иштинче кире берген. Га-ракты ажалгычтар, ор-тан «олчалыг» үндүсүс. Га-ракының иштинде демир суугузу бар-даа болза, ажалгычмын, чалга, каянар кижиле ону одап турбайн, са-дыгга сатпайн турар тускай чылдыкчыны, салып, оор чөмө-ле электри энергияны чарыдап, машинаны шүүт чок муңуң ооруп тур эвес-ле. Ынчан баа машинаны муңуңа, бөдүүн кидим-да-бир херээ бугурутп чо-рупаан болду.

Кадамы ол дугайын бид-бес мен деп будалдырды. А херек кырында чогу-на ол чакыт розетканы, гаражта чылдыкчыны адыр дээр маңаан болгаш. Улут күш-түг электрилг чылдыкчы нинг одаан турда хавырып алган. Ваза-ла арып-түтүр чок, ажалгычмын чоруктуң уркузунда күрүнө өңүзүң (электри энергияны) оорлап турганы дээр Мезенин 230 рубль 40 көпөккө тор-гаткан. Оларның азын эвес көмөз. №31 бакында Лыков машина, хаан, дагаа чок-даа болза, санакчы таварыс кылдыр херексел кылдып алган турганы дээр. 35 рубльге торгалган. Лазо кудумчулук Чамаровтар, Бурен кудумчулук Зубков, Балыков олар электри энер-гияны ажаллаарының чу-румун хамдып, хыпаттын-маан, плөмбө чок санакчы-лар ажаллаш, 50-60 рубль чедир түңгөргө тор-галган. Чөмө кижиле кидим түңгө нинти-биле тор-гат-

канып үстүндө айткан бол-гаш бис. Мадаа мепем каар чүгө чүл дээрге, ол кижилер шиптүү күрүнө херек-чегинге кам чок, бөдүүн эр-ге-ажыкн боодар, алымсак-чысек улус бооп турары билдингир. Ындылар-биле демселди ал-даа күштел-дирер чугула деп чүвени фантасия-ла бадыткан турар.

Рейд үезинде хой-хой ба-жынар хынаттыган бол-гаш. Чуртталгалар барын кол кезин электри энергия-нын ажаллаарының чуруй-мун шип сагып, чарыдап электри тогу дээр чогуур үезинде санакчы ал турар. «Найды-бир үрелишкенин, шын эвес чарыдап болу иштинче кире берген. Га-ракты ажалгычтар, ор-тан «олчалыг» үндүсүс. Га-ракының иштинде демир суугузу бар-даа болза, ажалгычмын, чалга, каянар кижиле ону одап турбайн, са-дыгга сатпайн турар тускай чылдыкчыны, салып, оор чөмө-ле электри энергияны чарыдап, машинаны шүүт чок муңуң ооруп тур эвес-ле. Ынчан баа машинаны муңуңа, бөдүүн кидим-да-бир херээ бугурутп чо-рупаан болду.

Кадамы ол дугайын бид-бес мен деп будалдырды. А херек кырында чогу-на ол чакыт розетканы, гаражта чылдыкчыны адыр дээр маңаан болгаш. Улут күш-түг электрилг чылдыкчы нинг одаан турда хавырып алган. Ваза-ла арып-түтүр чок, ажалгычмын чоруктуң уркузунда күрүнө өңүзүң (электри энергияны) оорлап турганы дээр Мезенин 230 рубль 40 көпөккө тор-гаткан. Оларның азын эвес көмөз. №31 бакында Лыков машина, хаан, дагаа чок-даа болза, санакчы таварыс кылдыр херексел кылдып алган турганы дээр. 35 рубльге торгалган. Лазо кудумчулук Чамаровтар, Бурен кудумчулук Зубков, Балыков олар электри энер-гияны ажаллаарының чу-румун хамдып, хыпаттын-маан, плөмбө чок санакчы-лар ажаллаш, 50-60 рубль чедир түңгөргө тор-галган. Чөмө кижиле кидим түңгө нинти-биле тор-гат-

С. МИНТОН.

ХУРАГАННАР НЕМЕШПИШААН

СЭКП-ниң составында Ты-вааның эки тура-биле натты-жып киргениниң 40 чылды төлөптүг уткуур, анал куш-ажалгыч белектеринг ужу-ракжыр дээр Монгун-оол Хо-валыгович Ендан 100 хой-ла 90 хураганын онча-менди камгалап аларын хүлээген. Ол малга ажал-лааш, ам 15 чыл ажал тур-лар. Он барык хой нешин төдөрүр малга дузалаачы кадарчылар келген. Арга-дуржулгалы байыл, мерге-жяли бедэн соонда совхоз дирекцияны ону улут кадар-чыге сүмелет, шиптичмен.

Малчының эрткен чылды көртүзүлгери нажанын-дан-даа бедик болган. Ол төртүр 100 хойдан 109 ху-раганын онча-менди дорук-тургаш, «Ак-Туру» совхоз-тун эң бедик көртүзүлгүт малчыны болган. Монгун-оол чедикшиңне улам хей-айт кирип, кадарган хо-нон кыштагылаашкына хы-намчалыг белеткээр.

Малчының чамгыс үеде кылып чоруткан улут ажал-чынык түнелдерин бо хүн-нерде көстүп эгелээ. Ын-чарынын орта үезинден тур-ла малчының кадарган хоо-массалы-биле оодап ки-ришкен. Ынчангаш бо хүн-нерде чедир нинти-биле 200 амык хой оодапкан. Оларнык хураганын шуп-

ту онча-менди дорукту тур-рар. Бо ажалда дуржулга-лыг сакмачы Кю-Хуна Ыдамчактың кирип турар үлүг-хуузу эвээш эвес. Ол ам 100 амык хураганын до-руктуруп, бөдүүн арга-дуржулгалы аныяктарга күмөдүн-биле дамчыдып бе-рин турар.

Ендан СЭКП ТН-ның де-кабрь (1983 ч.) Пленуму-нун материалдары-биле ха-ны тапшырар, ол Пленумга СЭКП ТН-ның Чингине се-кретары Ю. В. Андроповтун чугаалында мындаг оодурут-ларын сепкил ханымын. Биле хүлээп алган: «Күш-ажалдын бугуручулукун, чикээ, пландан ажал 1 хуу бедирин болгаш продукция-ның бот-үзөшн 0,5 хуу ме-ий чингедирин чедип алыр. Ону пландан неместир пар-тиянык неместе даалгасы кылдыр көөр херек». Ын-чангаш Монгун-оол алган хүлээлгенин аде көрүп, тө-рүр 100 хойдан 91 хура-ганын алыр деп неместе даалганы алган.

А 300 амык хойдан мал-чын неместе үш хураганын алыр. План бузугар малчын кижиле бир хураганын-ла ди-ринг делзэн 24 кг кылдыр, азы 48 рубль түңгө чедир өстүрер хүлээлгени. А пландан ажал неместе алыр

деп турар 3 хураганын, дан хойжу нинти-биле 144 рубльдин арыг орулгазын алыр. Күш-ажалдын бугу-ручулукун пландан көрдүгү-ниңден 1 хуу өстүргенин түнелдерин ындг болур. А оң-биле кады продукция-ның бот-үзөшн база чингээр.

«Ак-Туру» совхозта 22400 хой, өшкү бар, оон 49200 кг дүктү 60 чылды кырып алыр планнаан. А кырыга ол алаар дүктү неместе 1 хууа өстүрер болза, оон барык 1 тонна эки шынардыг дүктү со-хоз көрдүгү планында ажал кырып ап, күрүнөге дунар.

Бо хүнерде хойжунуң кыштаанда ажал-иш чы-мыштыг. Малчының ка-дарган хоо массалы-биле оодап турар. Ынчангаш хураганын чамгыс-даа чи-дирг чок камгалап ап, Со-вет Тывааның 40 чыл оюнга төлөптүг ужуражыр дээр Монгун-оол Ховалыгович улут тура-сорукут ажалдап турар.

В. ЧАДАМБА.

ЧУРУКТАНДА: хойжу М. Х. Ендан; бо хүнерге чедир 100 амык хурага-ны онча-менди дорукту-руп турар сакмачы К. Ыдамчак.

Авторун фотолары.

3-кү арын. 1984 ч. февраль 9

